

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข

เรื่อง ยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ

พ.ศ. ๒๕๕๖

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ ให้เหมาะสมกับสภาวะการณ์ทางการแพทย์และการสาธารณสุขในปัจจุบัน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗๖ (๕) (๗) (๘) และ (๙) แห่งพระราชบัญญัติยา พ.ศ. ๒๕๑๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๒ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๓ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยคำแนะนำของคณะกรรมการยา จึงออกประกาศไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๔๒

ข้อ ๒ ให้ยาแผนโบราณตามตำรับยาที่มีตัวยาสสำคัญตัวใดตัวหนึ่งหรือหลายตัว ดังต่อไปนี้ เป็นยาสามัญประจำบ้าน

(๑) ยาขับลม (แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ บำรุงธาตุ)

ตัวยาดรข ได้แก่ กระเทียม (หัว) กระวาน (ผล) กะทือ (เหง้า) กะเพราแดง (ใบ) กานพลู (ดอก) กุ่มน้ำ (เปลือกต้น) กุ่มบก (เปลือกต้น) ขมิ้นชัน (เหง้า) ขมิ้นอ้อย (เหง้า) ข่า (เหง้า) ขิง (เหง้า) จันทน์เทศ (รกหรือเมล็ด) เจตพังคี (ราก) ข้าวพลู (ราก) ดีปลี (ผล) ตะไคร้ (ต้นหรือเหง้า) เบญจกูล ผักแพวแดง (ต้น) พริกไทย (เมล็ดหรือผล) มหาหิงค์ (ยาง หรือ gum - oleoresin) เร่ว (เมล็ดหรือผล) สมุลแว้ง (เปลือกต้น) สะค้าน (เถา) หัสศุณเทศ (ต้น) หัวหมู (หัว) อบเชย (เปลือกต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กระพังโหม (ต้น) กะเพราขาว (ใบ) การบูร กำจัด (เปลือกผล) ข่าต้น (เนื้อไม้) ข่าลิง (เหง้า) จันทน์แปดกลีบ (ผล) เทพทาโร (เปลือกต้นหรือเนื้อไม้) เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนดำ เทียนแดง เทียนตาตุ๊กแตน เทียนยาวพาดิน เทียนสัตตบุษย์ เปราะป่า (หัว) เปราะหอม (หัว) เปล้าน้อย (ใบ) เปล้าใหญ่ (ใบ) ผักชีลา (ผล) ผักชีล้อม (ผล) แฝกหอม (ราก) พริกหอม (ผล) พริกหาง (ผล) มะกรูด (ผิวผลหรือใบ) มะนาว (ผิวผลหรือใบ) มะรุม (เปลือกต้น) ลำพันขาว (เหง้า) ลำพันแดง (เหง้า) ลำพันหางหมู (เหง้า) สวาด (ใบ) สะค้าน (ผล) สะระแหน่ (ใบ) หอม (หัว) หอมแดง (หัว)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๒) ยาถ่าย หรือยาระบาย

ตัวยาทรง ได้แก่ โกฎน้ำเต้า (เหง้า) คุณ (เนื้อในฝักแก่) ชุมเห็ดเทศ (ใบหรือดอก) ดีเกลือ
ทองแตก (ราก) มะกา (ใบ) มะขามแขก (ใบหรือฝัก) มะขามเปียก (เนื้อในฝัก) ยาดำ สมอติงู (ผล)
สมอเทศ (เนื้อผล) สมอไทย (เนื้อผล)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กรรณิการ (ราก) กระจีเยม (หัว) กระจีงโหม (ต้น) กระจีวาน (ผล)
กะทือ (เหง้า) กะเพราขาว (ใบ) กะเพราแดง (ใบ) กานพลู (ดอก) กำจัด (เปลือกผล) กุ่มน้ำ
(เปลือกต้น) กุ่มบก (เปลือกต้น) เกลือสมุทร เกลือสินเธาว์ ขมิ้นชัน (เหง้า) ขมิ้นอ้อย (เหง้า) ข่า (เหง้า)
ข่าต้น (เนื้อไม้) ข่าลิง (เหง้า) ขิง (เหง้า) ขี้เหล็ก (ดอกหรือแก่น) จันทน์เทศ (รกหรือเมล็ด) จันทน์แปดกลีบ
(ผล) เจตพังคี (ราก) ข้ำพลู (ราก) ดีปลี (ผล) ตะไคร้ (ต้นหรือเหง้า) เทพทาโร (เปลือกต้นหรือเนื้อไม้)
เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนดำ เทียนแดง เทียนตาตุ๊กแตน เทียนยาวพาดิ เทียนสัตตบุษย์
เปราะป่า (หัว) เปราะหอม (หัว) เปล้าน้อย (ใบ) เปล้าใหญ่ (ใบ) ผักชีลา (ผล) ผักชีล้อม (ผล) ผักแพวแดง
(ต้น) ผักหอม (ราก) พริกไทย (เมล็ดหรือผล) พริกหอม (ผล) พริกหาง (ผล) มะกรูด (ผิวผลหรือใบ)
มะดัน (ใบหรือรกมะดัน) มะนาว (ผิวผลหรือใบ) มะรุม (เปลือกต้น) เร่ว (เมล็ดหรือผล) ลำพันขาว (เหง้า)
ลำพันแดง (เหง้า) ลำพันหางหมู (เหง้า) ส้มป่อย (ฝักหรือใบ) สมุลแว้ง (เปลือกต้น) สวาด (ใบ)
สะค้าน (เถาหรือผล) สะระแหน่ (ใบ) หอม (หัว) หอมแดง (หัว) หัสคุณเทศ (ต้น) หัวหมู (หัว)
อบเชย (เปลือกต้น)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๓) ยาแก้ท้องเสีย

ตัวยาทรง ได้แก่ กระจีทอน (ราก) โกฎพุงปลา (Gall) ขี้ถ่าย (เปลือกต้น) ไข่เน่า
(เปลือกต้น) ครั้ง แค (เปลือกต้น) ชา (ใบ) ชิก (เปลือกต้น) ทับทิม (เปลือกผล) เนระพูสี (ต้น)
เบญจกานี (Gall) ปอบิด (ผล) ฝรั่ง (ใบหรือผลดิบ) ฝิ่นต้น (เปลือกต้น) เพกา (เปลือกต้น) ฟ้าทะลายโจร
(ใบหรือต้นก่อนมีผล) มหาสดำ (เหง้า) มะเดื่อชุมพร (เปลือกต้น) มะตูม (ผลดิบ) มังคุด (เปลือกผล)
สีเสียดเทศ (สิ่งสกัดจากกิ่งและใบโดยการต้มเกี่ยวกับน้ำ) สีเสียดไทย (สิ่งสกัดจากเนื้อไม้โดยการต้มเกี่ยวกับน้ำ)
สีเสียดเปลือก (เปลือกต้น) หัว (เปลือกต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กระจัก (แก่นขนุน) กล้วยน้ำว่า (ผลดิบ) ก้างปลาขาว (ราก) ก้างปลาแดง
(ราก) ขมิ้นเครือ (เถา) ขมิ้นชัน (เหง้า) ตาล (ราก) พิลังกาสา (ผล) มะพร้าว (ราก) โหมกลวง (เปลือกต้น)
หมากสง (เมล็ด)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๔) ยาแก้ไข้

ตัวยาดตรง ได้แก่ กระจดอม (ผลอ่อน) กรุงเขมา (ราก) กอมขม (เนื้อไม้) กันเกรา (แก่น) คนทา (ราก) จันทน์ขาว (แก่น) จันทน์แดง (แก่น) จันทน์เทศ (แก่น) ชิงช้าชาลี (เถา) ชิงชี (ราก) เท้ายายม่อม (ราก) บอระเพ็ด (เถา) ปลาไหลเผือก (ราก) ฟ้าทะลายโจร (ใบหรือต้นก่อนมีผล) มะเดื่อชุมพร (ราก) ย่านาง (ราก) ลูกใต้ใบ (ทั้งต้น) สะเดาไทย (เปลือกต้นหรือก้านใบ) เหมือนคน (ราก)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กระจดการ์ (ดอก) กระจีบแดง (กลีบเลี้ยงและรื้อประดับ) เก๊กฮวย (ดอก) แก้วเกลบ โกรฐก้านพร้าว โกรฐจุฬาลัมพา โกรฐสอ ชลู่ (ต้นหรือใบ) ข้าวโพด (เกสรตัวเมีย) ขี้กาแดง (ราก) ขี้ครอก (ต้น) โศกกระสุน (ต้น) โศกกระออม (เถา) จันทน์ชะมด (แก่น) เฉียงพ้านางแอ (เปลือกต้น) ชะลูด (เปลือกต้น) เต๋อย (เนื้อในเมล็ด) โตไม้รูลัม (ทั้งต้น) ตะไคร้ (ทั้งต้น) ไทรย้อย (รากอากาศ) เนระพูสี (ต้น) บานไม่รู้โรยดอกขาว (ราก) ผักกาดน้ำ (ต้น) ผักหวานบ้าน (ราก) ผ้ายแดง (ใบ) แฝกหอม (ราก) พญาบาท (เนื้อไม้) พิมเสนต้น (ใบ) ฟักข้าว (ราก) มหาสดำ (ต้น) มะกรูด (ราก) มะนาว (ราก) มะปราง (ราก) มะเฒ่า (ราก) มะระขี้นก (เนื้อผลดิบ) มะละกอ (ราก) ลำเจียก (ราก) ว่านกีบแรด (เหง้า) สน (แก่น) สัก (แก่นหรือใบ) สับปะรด (เหง้า) สายน้ำผึ้ง (ดอก) สารพัดพิษ (ผล) สารส้ม เสนียด (ใบหรือดอก) ใส่หญ้าปล้อง หญ้าขี้ดมอน (ราก) หญ้าคา (เหง้าและราก) หญ้าชันกาด (เหง้าและราก) หญ้าไซ (ทั้งต้น) หญ้าใต้ใบ (ทั้งต้น) หญ้าถอดปล้อง (ทั้งต้น) หญ้าพันงู (ราก) หญ้าหนวดแมว (ใบอ่อน) หมากผู้หมากเมีย (ใบ) หวายตะค้า (เถา) หัวหมู (หัว) อ้อยแดง (ลำต้น) อินทนิลน้ำ (ใบ) อีเหนียวเล็ก (ราก)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๕) ยาแก้ร้อนใน

ตัวยาดตรง ได้แก่ ก้างปลาขาว (ราก) ก้างปลาแดง (ราก) เก๊กฮวย (ดอก) จี๊ว (ดอก) จันทน์แดง (แก่น) จันทน์เทศ (แก่น) ตำลึง (ใบ) เตยหอม (ใบ) ผักกระเฉด (ใบหรือต้น) แฝกหอม (ราก) พิมเสนต้น (ใบ) พุงทะลาย (เปลือกหุ้มเมล็ดที่พองตัวเต็มที่แล้ว) เพกา (เมล็ด) ฟ้าทะลายโจร (ใบหรือต้นก่อนมีผล) มะระขี้นก (เนื้อผลดิบ) สันพร้าวอม (ต้นหรือใบ) สันพร้าวหอม (ต้นหรือใบ) สายน้ำผึ้ง (ดอก) หญ้าใต้ใบ (ต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กระจีบแดง (กลีบเลี้ยงและรื้อประดับ) กระจีบขาว (เนื้อไม้) แก้วเกลบ ชลู่ (ต้นหรือใบ) ข้าวโพด (เกสรตัวเมีย) ขี้ครอก (ต้น) คงคาเดือต (เนื้อไม้) โศกกระสุน (ต้น) เฉียงพ้านางแอ (เปลือกต้น) เต๋อย (เนื้อในเมล็ด) โตไม้รูลัม (ทั้งต้น) ตะไคร้ (ทั้งต้น) ตับเต้าน้อย (ราก) ตับเต้าใหญ่ (ราก) ถั่วเขียว (เมล็ด) ไทรย้อย (รากอากาศ) น้ำเต้า (ผลหรือใบ) บัวบก (ต้น) บานไม่รู้โรยดอกขาว (ราก) ผักกาดน้ำ (ต้น) ผักโขมหัด (ราก) ผักโขมหิน (ราก) มะเฒ่า (ราก) มะละกอ (ราก) ลำเจียก (ราก) สัก (แก่นหรือใบ) สับปะรด (เหง้า) สารส้ม ใส่หญ้าปล้อง หญ้าคา (เหง้าและราก) หญ้าชันกาด (เหง้าและราก) หญ้าไซ (ทั้งต้น) หญ้าตีนนก (ต้น) หญ้าถอดปล้อง (ทั้งต้น) หญ้าพันงู (ราก) หญ้าหนวดแมว (ใบอ่อน) หม่อน (ใบ) หัวถั่วพู หัวหมู (หัว) อ้อยแดง (ลำต้น) อินทนิลน้ำ (ใบ) อีเหนียวเล็ก (ราก)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๖) ยาบรรเทาหัด อีสุกอีใส

ตัวยาทรง ได้แก่ คนทา (ราก) จันทน์แดง (แก่น) จันทน์เทศ (แก่น) ชิงชี (ราก) เท้ายายม่อม (ราก) เนระพูสี (ต้น) ผักกระโดน (ใบหรือต้น) พญาขอ (ใบ) พิมเสนต้น (ใบ) มหาสดำ (ต้น) มะคำดีควาย (ผลแก่สุ่มไฟ) มะเดื่อชุมพร (ราก) มะระขี้นก (ใบ) ย่านาง (รากหรือใบ) ว่านกีบแรด (เหง้า) สันพร้าวอม (ต้น) สันพร้าวหอม (ต้นหรือใบ)

ตัวยาช่วย ได้แก่ ชิงช้าชาลี (เถา) บอระเพ็ด (เถา)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๗) ยาแก้ลมวิงเวียน

ตัวยาทรง ได้แก่ กระจาลำพัก (จากแก่นสลัดได) กฤษณา (เนื้อไม้) เกล็ดสระระแห่น ขอนดอก (จากแก่นพิกุล) จันทน์ชะมด (แก่น) จันทน์เทศ (แก่น) จันทน์หอม (เนื้อไม้) ชะมดเซ็ด (เมือกหรือไขจากต่อมกลืน) ชะลูด (เปลือก) เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนดำ เทียนแดง เทียนดาตักแต่น บัวหลวง (เกสร) บุนนาค (ดอก) เปราะหอม (หัว) แผลกหอม (ราก) พิกุล (ดอก) พิมเสน พิมเสนต้น (ใบ) มะกรูด (ผิวผล) มะงั่ว (ผิวผล) มะนาว (ผิวผล) มะลิ (ดอก) ส้มเขียวหวาน (ผิวผล) ส้มจีน (ผิวผล) ส้มซ่า (ผิวผล) ส้มตริงกะนู (ผิวผล) ส้มมือ (ผิวผล) ส้มโอ (ผิวผล) สมุลแว้ง (เปลือกต้น) สารภี (ดอก) หล้าฝรั่ง (เกสรตัวเมีย) อบเชย (เปลือกต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กระจ่างงาไทย (ดอก) กระจ่าง (ดอก) การบูร โกฐเขมา โกฐจุฬาลัมพา โกฐเชียง โกฐสอ โกฐหัวบัว จำปา (ดอก) จำปี (ดอก) ลำเจียก (ดอก) ลำควน (ดอก)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๘) ยาแก้ไอ ขับเสมหะ

ตัวยาทรง ได้แก่ ชะเอมเทศ (ราก) พระจันทร์ครึ่งซีก (ทั้งต้น) มะกล่ำต้น (ราก) มะขามป้อม (เนื้อผล) มะขามเปียก (เนื้อในฝัก) มะเขือขื่น (ผล) มะนาว (ผลหรือน้ำในผล) มะแว้งเครือ (ผล) มะแว้งต้น (ผล) ส้มกุ่ม (ราก) ส้มป่อย (ใบ) สวาด (ใบ) เสนียด (ใบ)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กระจ่างแดง (กลีบเลี้ยงและร้วประดับ) ชิง (เหง้า) พลับจิ้น (ผล) เพกา (เมล็ดแก่) มะกรูด (น้ำในผล) มะกล่ำเครือ (เถาหรือราก) มะงั่ว (ผล) มะเฟือง (ผล) มะยม (ผล) ไผ่รวบ (ราก) เล็บเหยี่ยว (ผล) ส้มจืด (ผล) ส้มซ่า (น้ำในผล) สมอไทย (ผล) สับปะรด (ผล) หม่อน (ใบ)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๙) ยาขับเส้นหรือยาบรรเทาอาการปวดเมื่อย (ยาสำหรับใช้รับประทาน)

ตัวยาตรง ได้แก่ ขี้เหล็ก (แก่น) โคลกลาน (เถา) แจง (ราก) เถาเมื่อย (เถา) เถาว์ลย์เปรียง (เถา) เถาเอ็นอ่อน (เถา) มะค่าไก่ (ราก) รวงแดง (เถาและราก) เส้มาทะเลาย (เถา)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กระณิการ์ (ราก) กระเทียม (หัว) กระพังโหม (ต้น) กะทือ (เหง้า) กะเพราขาว (ใบ) กะเพราแดง (ใบ) กานพลู (ดอก) กำจัด (เปลือกผล) กำลั้งข้างสาร (เนื้อไม้) กำลั้งวัวเถลิง (เนื้อไม้) กำลั้งเสือโคร่ง (เปลือกต้น) กำลั้งหนุมาน (เนื้อไม้) กุ่มน้ำ (เปลือกต้น) กุ่มบก (เปลือกต้น) กลือสมุทร กลือสินเธาว์ โกรฐน้ำเต้า (เหง้า) ขมิ้นชัน (เหง้า) ขมิ้นอ้อย (เหง้า) ข่า (เหง้า) ข่าตัน (เนื้อไม้) ข่าลิง (เหง้า) ขิง (เหง้า) ขี้เหล็ก (ดอก) คุณ (เนื้อในฝักแก่) จันทน์เทศ (รกหรือเมล็ด) เจตพังคี (ราก) ข้ำพลู (ราก) ชุมเห็ดเทศ (ใบหรือดอก) ดีเกลือ ดีปลี (ผล) ทองแตก (ราก) เทพทาโร (เปลือกต้นหรือเนื้อไม้) เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนดำ เทียนแดง เทียนตาตุ๊กแตน เทียนยาวพาดณี เทียนสัตตบุษย์ เปราะป่า (หัว) เปราะหอม (หัว) เปล้าน้อย (ใบ) เปล้าใหญ่ (ใบ) ผักชีลา (ผล) ผักชีล้อม (ผล) ผักแพวแดง (ต้น) ผักหอม (ราก) พริกไทย (เมล็ดหรือผล) พริกหอม (ผล) พริกหาง (ผล) มะกา (ใบ) มะขามแขก (ใบหรือฝัก) มะขามเปียก (เนื้อในฝัก) ยาดำ เร่ว (เมล็ดหรือผล) สมอติงู (ผล) สมอเทศ (เนื้อผล) สมอไทย (เนื้อผล) สมุลแว้ง (เปลือกต้น) สะค้าน (เถาหรือผล) สายน้ำผึ้ง (เถา) หม่อน (กิ่ง) หัสศุณเทศ (ต้น) หัวหมู (หัว) อบเชย (เปลือกต้น)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๐) ยาทาบรรเทาอาการปวดเมื่อย (ยาสำหรับใช้ภายนอก)

ตัวยาตรง ได้แก่ โคลกลาน (เถา) เถาว์ลย์เปรียง (เถา) เถาเอ็นอ่อน (เถา) น้ำมันระกำ ไพล (เหง้าหรือน้ำมันจากเหง้า) ว่านเอ็นเหลือง (เหง้า)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กานพลู (ดอกหรือน้ำมันจากดอก) การบูร เกล็ดสระแห่น้ำมันเขียว พิมเสน

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๑) ยาบรรเทาโรคผิวหนัง

ตัวยาตรง ได้แก่ โกรฐกักรา ขลุ่ (ต้น) ผักแพวแดง (ต้น) พลุแก (เถา) เพชรสังฆาต (เถา) พวงพวยน้ำ (ต้น) อัครีทวาร (ต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กระณิการ์ (ราก) กระเทียม (หัว) กระพังโหม (ต้น) กะทือ (เหง้า) กะเพราขาว (ใบ) กะเพราแดง (ใบ) กานพลู (ดอก) กำจัด (เปลือกผล) กุ่มน้ำ (เปลือกต้น) กุ่มบก (เปลือกต้น) กลือสมุทร กลือสินเธาว์ โกรฐน้ำเต้า (เหง้า) ขมิ้นชัน (เหง้า) ขมิ้นอ้อย (เหง้า) ข่า (เหง้า) ข่าตัน (เนื้อไม้) ข่าลิง (เหง้า) ขิง (เหง้า) ขี้เหล็ก (ดอก) คุณ (เนื้อในฝักแก่) จันทน์เทศ (รกหรือเมล็ด) เจตพังคี (ราก) ข้ำพลู (ราก) ชุมเห็ดเทศ (ใบหรือดอก) ดีเกลือ ดีปลี (ผล) ทองแตก

(ราก) เทพทาโร (เปลือกต้นหรือเนื้อไม้) เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนดำ เทียนแดง เทียนตาตักแตน เทียนยาวพาดิ เทียนสัตตบุษย์ เปราะป่า (หัว) เปราะหอม (หัว) เปล้าน้อย (ใบ) เปล้าใหญ่ (ใบ) ผักชีล้อม (ผล) ผักชีลา (ผล) ผักหอม (ราก) พริกไทย (เมล็ดหรือผล) พริกหอม (ผล) พริกหาง (ผล) มะกา (ใบ) มะขามแขก (ใบหรือฝัก) มะขามเปียก (เนื้อในฝัก) ยาดำ เร่ว (เมล็ดหรือผล) สมอติงู (ผล) สมอเทศ (เนื้อผล) สมอไทย (เนื้อผล) สมุลแว้ง (เปลือกต้น) สะค้าน (เถาหรือผล) หัสคุณเทศ (ต้น) หัวหมู (หัว) อบเชย (เปลือกต้น)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๒) ยาถ่ายพยาธิตัวกลม

ตัวยาทรง ได้แก่ ไข่เน่า (เปลือกต้น) ตานทั้งห้า ถอบแถบเครือ (ต้นยกเว้นผล) ทองหลางใบมน (ใบ) มะกล่ำต้น (เมล็ดใน) มะขาม (เนื้อในเมล็ด) มะหาด (เนื้อไม้) เล็บมีอนาง (ผลหรือราก) สะแก (เมล็ดคั่ว)

ตัวยาช่วย ได้แก่ โกรฐน้ำเต้า (เหง้า) ชิง (เหง้า) คุณ (เนื้อในฝักแก่) ดีเกลือ ตองแตก (ราก) น้ำเต้า (เมล็ด) บวบเหลี่ยม (เนื้อในเมล็ด) ผักเสี้ยนผี (ทั้งต้น) มะกา (ใบ) มะขามแขก (ใบหรือฝัก) มะขามเปียก (เนื้อในฝัก) ยาดำ สมอติงู (ผล) สมอเทศ (เนื้อผล) สมอไทย (เนื้อผล)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๓) ยาบรรเทาอาการผื่นคันตามผิวหนัง (ยาสำหรับใช้รับประทาน)

ตัวยาทรง ได้แก่ ขันทองพยาบาท (เนื้อไม้) ข้าวเย็นใต้ (หัว) ข้าวเย็นเหนือ (หัว) คางคกเดือด (เปลือกต้น) ทองพันชั่ง (ใบหรือราก) เหงือกปลาหมอ (ทั้งต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ ขมิ้นอ้อย (เหง้า) มะยม (ราก) สารส้ม

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๔) ยาบรรเทาอาการผื่นคันตามผิวหนัง (ยาสำหรับใช้ภายนอก)

ตัวยาทรง ได้แก่ ขมิ้นชัน (เหง้า) คางคกเดือด (เปลือกต้น) ทองพันชั่ง (ใบ) พลู (ใบหรือน้ำมันจากใบ) สำมะงา (ใบ) เหงือกปลาหมอ (ทั้งต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กำมะถันเหลือง ขมิ้นอ้อย (เหง้า) ข่า (เหง้า) ชุมเห็ดเทศ (ใบ) ดินสอพอง พิมเสน ว่านนางคำ (เหง้า) สารส้ม

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๕) ยาแก้กลากเกลื้อน (ยาสำหรับใช้ภายนอก)

ตัวยาทรง ได้แก่ กระจีเยม (หัว) กำมะถันเหลือง ชั้นทองพยาบาท (เปลือกต้น) ข่า (เหง้า) ข่าแดง (เหง้า) ข่าลิง (เหง้า) ข่าใหญ่ (เหง้า) คนทีเขมา (ใบ) คนทีสอ (ใบ) ชุมเห็ดเทศ (ใบ) ทองพันชั่ง (ใบ) พลู (ใบหรือน้ำมันจากใบ) สะบ้ามอญ (เนื้อในเมล็ด) เหงือกปลาหมอ (ทั้งต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ คุณ (ราก) จามจุรี (เมล็ด) ชะมดต้น (ใบ) ดินเบ็ดน้ำ (กระพี้หรือใบ) เทียนกิ่ง (ใบ) น้อยหน่า (ใบ) โมกหลวง (เปลือกต้น)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๖) ยาแก้หิด (ยาสำหรับใช้ภายนอก)

ตัวยาทรง ได้แก่ กระจีเยม (เมล็ด) กระจีเยน (เมล็ด) กำมะถันเหลือง น้อยหน่า (เมล็ด) สะบ้ามอญ (เนื้อในเมล็ด) หนอนตายหยาก (ราก)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๗) ยาบรรเทาฝีแผล (ยาสำหรับใช้ภายนอก)

ตัวยาทรง ได้แก่ แก้ว (ราก) ขี้กาแดง (ใบหรือราก) เขยตาย (เปลือกต้น, รากหรือใบ) จักรนารายณ์ (ใบ) ต้อยตั้ง (เมล็ด) ทับทิม (เปลือกผล) เทียนกิ่ง (ใบ) เทียนบ้าน (ใบหรือดอก) ฟ้าทะลายโจร (ใบหรือต้นก่อนมีผล) มังคุด (เปลือกผล) ว่านมหากาฬ (ใบ) ว่านหางจระเข้ (วุ้นจากใบ) สีเสียดเทศ (สิ่งสกัดจากกิ่งและใบโดยการต้มเกี่ยวกับน้ำ) สีเสียดไทย (สิ่งสกัดจากเนื้อไม้โดยการต้มเกี่ยวกับน้ำ) สีเสียดเปลือก (เปลือกต้น) หมากสง (เมล็ด) เหงือกปลาหมอ (ทั้งต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กระจีโดน (ผล) โกรฐน้ำเต้า (ที่ยังไม่ทำให้สุก) ขมิ้นอ้อย (เหง้า) ขบา (ราก) ชา (ใบ) ทองกลางใบมน (ใบ) เบญจกานี (Gall) ยางสน

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๘) ยาทาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก (ยาสำหรับใช้ภายนอก)

ตัวยาทรง ได้แก่ โกรฐน้ำเต้า (ที่ยังไม่ทำให้สุก) ขมิ้นชัน (เหง้า) ขมิ้นอ้อย (เหง้า) น้ำมันงา น้ำมันมะพร้าว ว่านมหากาฬ (ใบ) ว่านหางจระเข้ (วุ้นจากใบ)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๙) ยาทาบรรเทาอาการแมลงกัดต่อย (ยาสำหรับใช้ภายนอก)

ตัวยาทรง ได้แก่ เกล็ดสระระแห่ พญาฮอ (ใบ) เสลดพังพอนตัวผู้ (ใบ)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กานพลู (ดอกหรือน้ำมันจากดอก) การบูร ขมิ้นชัน (เหง้า) น้ำมันเซีย

พิมเสน

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๒๐) ยาบรรเทาอาการเจ็บคอ

ตัวยาดตรง ได้แก่ ฟ้าทะลายโจร (ใบหรือต้นก่อนมีผล)

ตัวยาช่วย ได้แก่ เกล็ดสระแห่นุ่ ซะเอมเทศ (ราก) พิมเสน มะขามป้อม (ผล) สายน้ำผึ้ง (ดอก)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๒๑) ยาทาแก้คันเป็นฝ้า

ตัวยาดตรง ได้แก่ เบญจกานี (Gall) เบี้ยผู้ ลิ่นทะเล

ตัวยาช่วย ได้แก่ เกล็ดสระแห่นุ่ พิมเสน สีเสียดเทศ (สิ่งสกัดจากกิ่งและใบโดยการต้มเคี่ยวกับน้ำ) หมากสง (เมล็ด)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๒๒) ยาทา หรือดมบรรเทาอาการคัดจมูกเนื่องจากหวัด

ตัวยาดตรง ได้แก่ การบูร เกล็ดสระแห่นุ่ น้ำมันยูคาลิปตัส พิมเสน ส้มมือ (ผล)

ตัวยาช่วย ได้แก่ มะกรูด (ผิวผล) มะงั่ว (ผิวผล) มะนาว (ผิวผล) ส้มเขียวหวาน (ผิวผล) ส้มจีน (ผิวผล) ส้มจุก (ผิวผล) ส้มซ่า (ผิวผล) ส้มตระกูลส้ม (ผิวผล) ส้มโอ (ผิวผล)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

ข้อ ๓ ตำรับยาสามัญประจำบ้านตามข้อ ๒ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังนี้

๓.๑ ตำรับยาจะต้องมีตัวยาดตรงตามที่ระบุไว้ในประกาศไม่น้อยกว่า ๓ ชนิด ยกเว้นตำรับยากลุ่มยาทาบรรเทาอาการแผลงกั้ตต่อย ยาบรรเทาอาการเจ็บคอ ยาทาแก้คันเป็นฝ้า ที่อาจมีตัวยาดตรงได้ไม่น้อยกว่า ๑ ชนิด และอาจมีตัวยาช่วยได้ แต่ต้องเป็นตัวยาช่วยที่อยู่ในกลุ่มยาเดียวกับตัวยาดตรงที่ระบุไว้ในประกาศนี้ และชนิดของตัวยาดตรงรวมกับตัวยาช่วยในตำรับ จะต้องไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบของตำรับที่ระบุไว้ในประกาศ ยกเว้นตำรับยาเดี่ยวที่ได้รับอนุญาตให้ขึ้นทะเบียนเท่านั้น

๓.๒ สูตรตำรับอาจมีส่วนประกอบอื่นที่ไม่ใช่ตัวยาดตรงหรือตัวยาช่วยได้ เช่น วัตถุกันเสีย วัตถุแต่งสี กลิ่น รส เป็นต้น ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามหลักวิชาการเภสัชกรรมที่เหมาะสม

ข้อ ๔ ให้ตำรับยาแผนโบราณซึ่งมี ชื่อ ส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน คำเตือน และขนาดบรรจุ ต่อไปนี้เป็นยาสามัญประจำบ้าน

(๑) ยาประสะกะเพรา

วัตถุดิบประกอบ พริกไทย ชิง ดีปลี กระเทียม หนักสิ่งละ ๒ ส่วน ชะเอมเทศ มหาหิงค์ หนักสิ่งละ ๘ ส่วน เกลือสินเธาว์ หนัก ๑ ส่วน ผิวมะกรูด หนัก ๒๐ ส่วน ใบกะเพรา หนัก ๔๕ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๑ กรัม

สรรพคุณ แก้ก้องขึ้น ท้องเฟ้อ ละลายน้ำสุก หรือน้ำใบกะเพราต้ม แก้ก้องแน่นจุกเสียด ใช้ไหลเผาไฟพอสุก ผนแทรก

ขนาดรับประทาน รับประทานเช้า เย็น

เด็กอายุ ๑ - ๓ เดือน ครั้งละ ๑ - ๒ เม็ด

เด็กอายุ ๔ - ๖ เดือน ครั้งละ ๒ - ๓ เม็ด

เด็กอายุ ๗ - ๑๒ เดือน ครั้งละ ๔ - ๖ เม็ด

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ เม็ด

(๒) ยาวิสัมพยาใหญ่

วัตถุดิบประกอบ ลูกผักชีลา ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ หนักสิ่งละ ๘ ส่วน กระวาน กานพลู โขรสอ โขรสขมา โขรสหัวบัว โขรสเชียง โขรสจุฬาลัมพา อบเชย สมุลแว้ง สมอเทศ สมอไทย ว่านน้ำ บอระเพ็ด ชิงแห้ง พญารากขาว หนักสิ่งละ ๒ ส่วน ดีปลี หนัก ๕๔ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๒๕ กรัม

สรรพคุณ แก้ก้องขึ้น อืดเฟ้อ จุกเสียด

ขนาดรับประทาน รับประทานทุก ๔ ชั่วโมง

ชนิดผง ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ช้อนชา ใช้น้ำสุกเป็นกระสายหรือผสมน้ำผึ้งปั้นเป็นลูกกลอน

ชนิดเม็ด ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๔ เม็ด

ชนิดแคปซูล ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๔ แคปซูล

ขนาดบรรจุ ชนิดผงไม่เกิน ๓๐ กรัม

ชนิดเม็ดไม่เกิน ๑๒๐ เม็ด

ชนิดแคปซูลไม่เกิน ๑๒๐ แคปซูล

(๓) ยาประสะกานพลู

วัตถุดิบประกอบ เทียนดำ เทียนขาว โขรสอ โขรสกระดุก กำมะถันเหลือง การบูร เปลือกเพกา เปลือกขี้ไต้ ใบกระวาน ลูกกระวาน ลูกผักชีลา แฝกหอม ว่านน้ำ หัวกระชาย เปราะหอม รากแฉง กรงขมา หนักสิ่งละ ๔ ส่วน รากข้าวสาร เนื้อไม้ ลูกจันทน์ ขมิ้นชัน หนักสิ่งละ ๘ ส่วน ชิงแห้ง ดีปลี หนักสิ่งละ ๓ ส่วน ไพล เจตมูลเพลิงแดง สะค้าน ข้าวพลู หนักสิ่งละ ๒ ส่วน เปลือกชิก หนัก ๑๐ ส่วน พริกไทย หนัก ๑ ส่วน กานพลู หนัก ๑๒๕ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๒๕ กรัม

สรรพคุณ แก้ปวดท้อง เนื่องจากธาตุไม่ปกติ ใช้ไหลเผาไฟฝนกับน้ำปูนใส ถ้าหาน้ำ
กระสายไม่ได้ ให้ใช้น้ำสุกแทน

ขนาดรับประทาน รับประทานทุก ๓ ชั่วโมง

ชนิดผง ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ช้อนชา

ชนิดเม็ด ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ เม็ด

ชนิดแคปซูล ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ แคปซูล

ขนาดบรรจุ ชนิดผงไม่เกิน ๑๕ กรัม

ชนิดเม็ดไม่เกิน ๖๐ เม็ด

ชนิดแคปซูลไม่เกิน ๖๐ แคปซูล

(๔) ยาแสงหมึก

วัตถุดิบประกอบ หมึกหอม จันทน์ชะมด ลูกกระวาน จันทน์เทศ ใบพิมเสน ลูกจันทน์
ดอกจันทน์ กานพลู ใบสันพร้าวหอม หัวหอม ใบกะเพรา หนักสิ่งละ ๔ ส่วน พิมเสน หนัก ๑ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัมสรรพคุณ แก้ตัวร้อน ละลายน้ำดอกไม้เทศ

แก้ท้องขึ้น ปวดท้อง ละลายน้ำใบกะเพราต้ม

แก้ไอ ขับเสมหะ ละลายน้ำลูกมะแว้งเครือ หรือลูกมะแว้งต้นกวาดคอ

แก้แผลในปาก แก้ละออง ละลายน้ำลูกเบญจกานีฝนทาในปาก

ขนาดการใช้

ใช้กวาดคอ วันละ ๑ ครั้ง หลังจากนั้นรับประทานทุก ๓ ชั่วโมง

เด็กอายุ ๑ - ๖ เดือน ครั้งละ ๒ เม็ด

เด็กอายุ ๗ - ๑๒ เดือน ครั้งละ ๓ เม็ด

ใช้ทาในปาก วันละ ๑ ครั้ง

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ เม็ด

(๕) ยามันธาตุ

วัตถุดิบประกอบ โกรฐสอ โกรฐเขมา โกรฐหัวบัว โกรฐเขียง โกรฐจุฬาลัมพา เทียนดำ เทียนแดง
เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนตาตุ๊กแตน ลูกผักชีล้อม ลูกผักชีลา การบูร กระเทียม เปลือกสมุลแว้ง
เปลือกโมกมัน จันทน์แดง จันทน์เทศ กานพลู ดีปลี รากข้าวพลู เถาสะค้าน รากเจตมูลเพลิงแดง
พริกไทยล่อน ลูกจันทน์ หนักสิ่งละ ๑ ส่วน ขิง ลูกเบญจกานี หนักสิ่งละ ๓ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๒๕ กรัม

สรรพคุณ แก้อาตุไม่ปกติ แก้อท้องขึ้นท้องเฟ้อขนาดรับประทาน รับประทาน วันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร

ชนิดผง เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ ครั้ง ซ่อนชา ละลายน้ำสุก

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ซ่อนชา ละลายน้ำสุก

ชนิดเม็ด เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ เม็ด

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ เม็ด

ชนิดแคปซูล เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ แคปซูล

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ แคปซูล

ขนาดบรรจุ ชนิดผงไม่เกิน ๓๐ กรัม

ชนิดเม็ดไม่เกิน ๑๒๐ เม็ด

ชนิดแคปซูลไม่เกิน ๑๒๐ แคปซูล

(๖) ยาประสะเจตพังคี

วัตถุดิบประกอบ ดอกจันทร์ ลูกจันทร์ ลูกกระวาน ใบกระวาน กานพลู กรุงเขมา การบูร ลูกสมอทะเล พญารากขาว เปลือกหว่า เกลือสินเธาว์ หนักสิ่งละ ๑ ส่วน พริกไทยอ่อน บอระเพ็ด หนักสิ่งละ ๒ ส่วน ข่า หนัก ๑๖ ส่วน ระย่อม หนัก ๒ ส่วน เจตพังคี หนัก ๓๓ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๒๕ กรัม

สรรพคุณ แก้กษัยจุกเสียดขนาดรับประทาน รับประทานเช้าและเย็น ก่อนอาหาร

ชนิดผง ครั้งละ ๑ ซ่อนชา ละลายน้ำสุก

ชนิดเม็ด ครั้งละ ๒ - ๔ เม็ด

ชนิดแคปซูล ครั้งละ ๒ - ๔ แคปซูล

ขนาดบรรจุ ชนิดผงไม่เกิน ๑๕ กรัม

ชนิดเม็ดไม่เกิน ๖๐ เม็ด

ชนิดแคปซูลไม่เกิน ๖๐ แคปซูล

(๗) ยามหาจักรใหญ่

วัตถุดิบประกอบ โกงสุสอ โกงสุขมา โกงสุพุงปลา โกงสุก้านพร้าว โกงสุกระดูก เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนยาวพาดณี สมอไทย (เอาแต่เนื้อ) สมอพิเภก (เอาแต่เนื้อ)

มะขามป้อม (เอาแต่เนื้อ) ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ลูกกระวาน กานพลู ชะเอมเทศ เมล็ดโหระพา ลูกผักชีลา สารส้ม ขมิ้นอ้อย หัวกระเทียม หนักสิ่งละ ๑ ส่วน ยาดำสะตุ หนัก ๔ ส่วน ใบกระพังโหม หนัก ๓๐ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๕ กรัม

สรรพคุณ แก้ลมทราง แก้อาการท้องอืด ท้องเฟ้อ

ขนาดรับประทาน รับประทานกับน้ำสุกก่อนอาหาร เข้า - เย็น

เด็กอายุต่ำกว่า ๕ ปี รับประทานครั้งละ ๑-๓ เม็ด เพิ่มและลดได้ตามส่วน

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๒๐ เม็ด

(๘) ยาดรีหอม

วัตถุดิบประกอบ เนื้อลูกสมอเทศ เนื้อลูกสมอพิเภก เนื้อลูกมะขามป้อม ลูกผักชีลา หนักสิ่งละ ๔ ส่วน โขรสอ ชะเอมเทศ ลูกชดคั่ว หนักสิ่งละ ๑ ส่วน เนื้อลูกสมอไทย โขรน้ำเต้าใหญ่หนึ่งสุก หนักสิ่งละ ๒๒ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม

สรรพคุณ แก้เด็กท้องผูก ระบายพิษไข้

ขนาดรับประทาน รับประทานก่อนอาหารเช้า

เด็กอายุ ๑ - ๒ เดือน ครั้งละ ๒ - ๓ เม็ด

เด็กอายุ ๓ - ๕ เดือน ครั้งละ ๔ - ๕ เม็ด

เด็กอายุ ๖ - ๑๒ เดือน ครั้งละ ๖ - ๘ เม็ด

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ เม็ด

(๙) ยารรณีสันตะฆาต

วัตถุดิบประกอบ ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ลูกกระวาน กานพลู เทียนดำ เทียนขาว หัวดองดึง หัวบุก หัวกลอย หัวกระดาดขาว หัวกระดาดแดง ลูกเร่ว ขิง ชะเอมเทศ รากเจตมูลเพลิงแดง โขรสระดูก โขรสขมา โขรน้ำเต้า หนักสิ่งละ ๑ ส่วน ผักแพวแดง เนื้อลูกมะขามป้อม หนักสิ่งละ ๒ ส่วน เนื้อลูกสมอไทย มหาหิงค์ การบูร หนักสิ่งละ ๖ ส่วน รงทอง (ประสะแล้ว) หนัก ๔ ส่วน ยาดำ หนัก ๒๐ ส่วน พริกไทยล่อน หนัก ๙๖ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๒๕ กรัม

สรรพคุณ แก้กษัยเส้น เถาดาน ท้องผูก

ขนาดรับประทาน รับประทาน วันละ ๑ ครั้ง ก่อนอาหารเช้าหรือก่อนนอน

ชนิดผง ผู้ใหญ่ ครั้งละ ครั้ง - ๑ ช้อนชา ละลายน้ำสุก หรือผสม

น้ำผึ้งปั้นเป็นลูกกลอน

ชนิดเม็ด ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ เม็ด

ชนิดแคปซูล ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ แคปซูล

คำเตือน ๑ คนเป็นไข้ เด็กหรือสตรีมีครรภ์ห้ามรับประทาน

๒ ผู้สูงอายุควรใช้ด้วยความระมัดระวัง

ขนาดบรรจุ ชนิดผง ไม่เกิน ๑๕ กรัม

ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๖๐ เม็ด

ชนิดแคปซูล ไม่เกิน ๖๐ แคปซูล

(๑๐) ยาถ่าย

วัตถุดิบประกอบ ใบมะกา ใบมะขาม ใบส้มป่อย หล้าไทร ใบไผ่ป่า ฝักคูน รากชี่กาแดง รากชี่กาขาว รากตองแตก เถาว์ลัยเปรียง หัวหอม ฝักส้มป่อย สมอไทย สมอติงู หนักสิ่งละ ๑ ส่วน ชี่เหล็กทั้ง ๕ หนัก ๑ ส่วน ยาดำ หนัก ๔ ส่วน ดีเกลือฝรั่ง หนัก ๒๐ ส่วน

วิธีทำ ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๕ กรัม

สรรพคุณ แก่ท้องผูก

ขนาดรับประทาน รับประทาน วันละ ๑ ครั้ง ก่อนนอน

ชนิดเม็ด ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๕ เม็ด ตามธาตุหนักธาตุเบา

ชนิดแคปซูล ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๕ แคปซูล ตามธาตุหนักธาตุเบา

ขนาดบรรจุ ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๑๐ เม็ด

ชนิดแคปซูล ไม่เกิน ๑๐ แคปซูล

(๑๑) ยาเหลืองปิดสมุทร

วัตถุดิบประกอบ แห้วหมู ขมิ้นอ้อย เปลือกเพกา รากกล้วยดิบ กระเทียมคั่ว ดีปลี ชันย้อย ครั้ง สีเสียดเทศ สีเสียดไทย ใบเทียน ใบทับทิม หนักสิ่งละ ๑ ส่วน ขมิ้นชัน หนัก ๖ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๑ กรัม

สรรพคุณ แก่ท้องเสีย ใช้น้ำเปลือกลูกทับทิมหรือเปลือกแคต้มกับน้ำปูนใสเป็นกระสาย ถ้าหาน้ำกระสายไม่ได้ให้ใช้น้ำสุกแทน และให้รับประทานร่วมกับน้ำละลายเกลือแกงด้วย

ขนาดรับประทาน รับประทานวันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร

เด็กอายุ ๓ - ๕ เดือน ครั้งละ ๒ เม็ด

เด็กอายุ ๖ - ๑๒ เดือน ครั้งละ ๓ - ๔ เม็ด

เด็กอายุ ๑ - ๕ ปี ครั้งละ ๔ - ๗ เม็ด

เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๘ - ๑๐ เม็ด

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ เม็ด

(๑๒) ยาธาตุบรรจบ

วัตถุดิบประกอบ ชิง โกฐเขมา โกฐพุงปลา โกฐเชียง โกฐสอ เทียนดำ เทียนขาว เทียนสัตตบุษย์ เทียนยาวพาลี เทียนแดง ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ กานพลู การบูร เปลือกสมุลแว้ง ลูกกระวาน ลูกผักชีลา ใบพิมเสน ดีปลี เปราะหอม หนักสิ่งละ ๔ ส่วน โกฐก้านพร้าว หนัก ๘ ส่วน เนื้อลูกสมอไทย หนัก ๑๖ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

สรรพคุณ แก้อาตุไม่ปกติ ท้องเสีย ใช้เปลือกแคหรือเปลือกสะเดา หรือเปลือกลูกท้อทิม ต้มกับน้ำปูนใส

แก้ท้องขึ้น ท้องเฟ้อ ใช้กระเทียม ๓ กลีบ ทูบชงน้ำร้อน หรือใช้ใบกะเพรา ต้มเป็นกระสาย ถ้าหาน้ำกระสายไม่ได้ ให้ใช้น้ำสุกแทน

ขนาดรับประทาน รับประทาน วันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ช้อนชา

เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ครึ่ง ช้อนชา

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๒๐ กรัม

(๑๓) ยาจันทน์ลีลา

วัตถุดิบประกอบ โกฐสอ โกฐเขมา โกฐจุฬาลัมพา จันทน์ขาว จันทน์แดง ลูกกระดอม บอระเพ็ด รากปลาไหลเผือก หนักสิ่งละ ๔ ส่วน พิมเสน หนัก ๑ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๕ กรัม

สรรพคุณ แก้ไข้ แก้อั้วร้อน

ขนาดรับประทาน รับประทานทุก ๔ ชั่วโมง

ชนิดผง เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ครึ่ง - ๑ ช้อนชา

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ - ๒ ช้อนชา

ชนิดเม็ด เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ เม็ด

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ เม็ด

ชนิดแคปซูล เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ แคปซูล

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ แคปซูล

ขนาดบรรจุ ชนิดผง ไม่เกิน ๑๕ กรัม

ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๓๐ เม็ด

ชนิดแคปซูล ไม่เกิน ๓๐ แคปซูล

(๑๔) ยาประสะจันทน์แดง

วัตถุดิบประกอบ รากเหมือดคน รากมะปรางหวาน รากมะนาว เปราะหอม โกฐหัวบัว จันทน์เทศ ผางเสน หนักสิ่งละ ๔ ส่วน เกสรบัวหลวง ดอกบุนนาค ดอกสารภี ดอกมะลิ หนักสิ่งละ ๑ ส่วน จันทน์แดง หนัก ๓๒ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๒๕ กรัม

สรรพคุณ แก้ไข้ตัวร้อน กระจายน้ำ

ขนาดรับประทาน รับประทานทุก ๓ ชั่วโมง

ชนิดผง เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ครั้ง ช้อนชา ละลายน้ำสุกหรือน้ำดอกมะลิ
ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ช้อนชา ละลายน้ำสุกหรือน้ำดอกมะลิ

ชนิดเม็ด เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ เม็ด
ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ เม็ด

ชนิดแคปซูล เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ แคปซูล
ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ แคปซูล

ขนาดบรรจุ ชนิดผง ไม่เกิน ๑๕ กรัม

ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๖๐ เม็ด

ชนิดแคปซูล ไม่เกิน ๖๐ แคปซูล

(๑๕) ยาเขียวหอม

วัตถุดิบประกอบ ใบพิมเสน ใบผักกระฉิม ใบหมากผู้ ใบหมากเมีย ใบสันพร้าวหอม รากแฝกหอม เปราะหอม จันทน์เทศ จันทน์แดง ว่านกีบแรด ว่านร้อนทอง เนระพูสี พิษนาศน์ มหาสดำ ดอกพิกุล ดอกบุนนาค ดอกสารภี เกสรบัวหลวง หนักสิ่งละ ๑ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง

สรรพคุณ แก้ตัวร้อน ร้อนใน กระจายน้ำ ละลายน้ำสุก หรือน้ำดอกมะลิ

แก้พิษหัด พิษสุกใส ละลายน้ำรากผักชีต้ม ทั้งรับประทานและชะโลม

ขนาดการใช้ รับประทาน วันละ ๔ - ๖ ครั้ง

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ช้อนชา

เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ครั้ง ช้อนชา

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ กรัม

(๑๖) ยามหานิลแห่งทอง

วัตถุดิบประกอบ เนื้อในเม็ดสะบ้ามอญสุ่ม หวายตะค้าสุ่ม เม็ดมะกอกสุ่ม ลูกมะคำดีควายสุ่ม ถ่านไม้สัก จันทน์แดง จันทน์เทศ ใบพิมเสน ใบย่านาง หมึกหอม หนักสิ่งละ ๑ ส่วน เบี้ยจันคั่วให้เหลือง ๓ เบี้ย

วิธีทำ บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด ปิดทองคำเปลว หนักเม็ดละ ๐.๕ กรัม

สรรพคุณ แก้ไข้ แก้กระจายน้ำ

แก้หัด อีสุกอีใส รับประทานร่วมกับน้ำรากผักชีต้ม

ขนาดรับประทาน รับประทาน วันละ ๒ ครั้ง

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๓ - ๔ เม็ด

เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ เม็ด

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ เม็ด

(๑๗) ยาหอมเทพจิตร

วัตถุดิบประกอบ ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ลูกกระวาน กานพลู จันทน์แดง จันทน์ขาว กฤษณา กระลำพัก ขอนดอก ชะลูด อบเชย เปราะหอม แผลงหอม หนักสิ่งละ ๒ ส่วน ผิวมะกรูด ผิวมะงั่ว ผิวมะนาว ผิวส้มตะรังกะนู ผิวส้มจีน ผิวส้มโอ ผิวส้มเขียวหวาน หนักสิ่งละ ๔ ส่วน ผิวส้มซ่า หนัก ๒๘ ส่วน ดอกพิกุล ดอกบุนนาค ดอกสารภี เกสรบัวหลวง ดอกบัวขม ดอกบัวเผื่อน หนักสิ่งละ ๔ ส่วน การบูร หนัก ๑ ส่วน โกฐสอ โกฐเขมา โกฐหัวบัว โกฐเชียง โกฐจุฬาลัมพา โกฐกระดุก โกฐก้านพร้าว โกฐพุงปลา โกฐขุมน้ำส้ม หนักสิ่งละ ๔ ส่วน เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนตาตุ๊กแตน เทียนยาวพาดิ เทียนสัตตบุษย์ เทียนเกล็ดหอย เทียนตากบ หนักสิ่งละ ๔ ส่วน พิมเสน หนัก ๔ ส่วน ดอกมะลิ หนัก ๑๘๓ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ผสมน้ำดอกไม้เทศ ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม

สรรพคุณ แก้ลมวิงเวียน หน้ามืดตาลาย บำรุงดวงจิตให้ชุ่มชื้น

ขนาดรับประทาน ครั้งละ ๕ - ๗ เม็ด เมื่อมีอาการ ไม่ควรรับประทานเกินวันละ ๓ ครั้ง

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ เม็ด

(๑๘) ยาหอมทิพโอสถ

วัตถุดิบประกอบ ดอกพิกุล ดอกบุนนาค ดอกสารภี ดอกมะลิ เกสรบัวหลวง ดอกกระดังงา ดอกจำปา ดอกบัวจงกลนี หัวแห้วไทย กระจับ ผาง จันทน์แดง จันทน์ขาว จันทน์เทศ กฤษณา ชะลูด อบเชย สมุลแว้ง สนเทศ ว่านน้ำ กระจับ เปราะหอม ดอกคำไทย ชะเอมเทศ สุรามฤต ข่าต้น ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ หนักสิ่งละ ๔ ส่วน โกฐสอ โกฐเขมา โกฐหัวบัว โกฐเชียง โกฐจุฬาลัมพา โกฐกระดุก โกฐก้านพร้าว โกฐพุงปลา โกฐขุมน้ำส้ม หนักสิ่งละ ๒ ส่วน เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนตาตุ๊กแตน เทียนยาวพาดิ เทียนสัตตบุษย์ เทียนเกล็ดหอย เทียนตากบ การบูร หนักสิ่งละ ๑ ส่วน พิมเสน หนัก ๒ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม

สรรพคุณ แก้ลมวิงเวียน ละลายน้ำดอกไม้หรือน้ำสุก

ขนาดรับประทาน รับประทานเมื่อมีอาการ ไม่ควรรับประทานเกินวันละ ๓ ครั้ง

ชนิดผง ครั้งละ ครั้ง - ๑ ซ่อนชา

ชนิดเม็ด ครั้งละ ๓ - ๕ เม็ด

ขนาดบรรจุ ชนิดผง ไม่เกิน ๑๕ กรัม

ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๗๕ เม็ด

(๑๙) ยาหอมอินทจักร์

วัตถุดิบประกอบ สะค้าน รากข้าพลุ ชิง ดีปลี รากเจตมูลเพลิงแดง ลูกผักชีลา โกฐสอ โกฐเขมา โกฐก้านพร้าว โกฐพุงปลา โกฐจุฬาลัมพา โกฐเชียง โกฐกักราก โกฐน้ำเต้า โกฐกระดุก

เทียนดำ เทียนขาว เทียนแดง เทียนข้าวเปลือก เทียนยาวพาดิ จันท์แดง จันท์เทศ เถาหมกแดง เถาหมกขาว รากย่านาง เปลือกชะลูด อบเชย เปลือกสมุลแว้ง กฤษณา กระลำพัก บอระเพ็ด ลูกกระดอม กำนาน ขอนดอก ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ลูกกระวาน กานพลู ลำพันแดง ดอกสารภี ดอกพิกุล ดอกบุนนาค ดอกจำปา ดอกกระดังงา ดอกมะลิ ดอกคำไทย ผางเสน ดีวัว พิมเสน หนักสิ่งละ ๑ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม

สรรพคุณ แก้ลมบาดทะจิต ใช้น้ำดอกมะลิ

แก้คลื่นเหียนอาเจียน ใช้น้ำลูกผักชี เทียนดำต้ม ถ้าไม่มีใช้น้ำสุก

แก้ลมจุกเสียด ใช้น้ำขิงต้ม

ขนาดรับประทาน รับประทานทุก ๓ ชั่วโมง

ชนิดผง ครั้งละ ครั้ง - ๑ ช้อนชา

ชนิดเม็ด ครั้งละ ๓ - ๕ เม็ด

ขนาดบรรจุ ชนิดผง ไม่เกิน ๑๕ กรัม

ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๗๕ เม็ด

(๒๐) ยาหอมนวโกฐ

วัตถุดิบประกอบ ขิงแห้ง ดีปลี เจตมูลเพลิงแดง สะค้าน ข่าพลู หนักสิ่งละ ๓ ส่วน
 หัวหมู โกฐสอ โกฐเขมา โกฐหัวบัว โกฐเชียง โกฐจุฬาลัมพา โกฐกระดุก โกฐกำนพร้าว โกฐพุงปลา
 โกฐขามังสี เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนตาตุ๊กแตน เทียนยาวพาดิ เทียนสัตตบุษย์
 เทียนเกล็ดหอย เทียนตากบ สักชี ลูกราชดัด ลูกสารพัดพิษ ลูกกระวาน กานพลู ดอกจันทน์
 ลูกจันทน์ จันท์เทศ จันท์แดง อบเชยญวน เปลือกสมุลแว้ง หญ้าตีนนก แฝกหอม เปลือกชะลูด
 เปราะหอม เนื้อไม้ ขอนดอก กระลำพัก เนื้อลูกมะขามป้อม เนื้อลูกสมอพิเภก ชะเอมเทศ ลูกผักชีลา
 ลูกกระดอม บอระเพ็ด เกสรบัวหลวง ดอกบุนนาค ดอกพิกุล ดอกสารภี ดอกมะลิ แก่นสน หนักสิ่งละ
 ๔ ส่วน พิมเสน หนัก ๑ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม

สรรพคุณ แก้ลมคลื่นเหียนอาเจียน ใช้น้ำลูกผักชี เทียนดำต้ม

แก้ลมปลายไข้ ใช้ก้านสะเดา ลูกกระดอม และบอระเพ็ด ต้มเอาน้ำ ถ้าหา
 น้ำกระสายไม้ได้ ใช้น้ำสุกแทน

ขนาดรับประทาน รับประทานทุก ๓ ชั่วโมง

ชนิดผง ครั้งละ ครั้ง - ๑ ช้อนชา

ชนิดเม็ด ครั้งละ ๓ - ๕ เม็ด

ขนาดบรรจุ ชนิดผง ไม่เกิน ๑๕ กรัม

ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๗๕ เม็ด

(๒๑) ยาอำมฤควาที

วัตถุดิบประกอบ โกรฐพุงปลา เทียนขาว ลูกผักชีลา เนื้อลูกมะขามป้อม เนื้อลูกสมอพิเภก หนักสิ่งละ ๑ ส่วน ชะเอมเทศ หนัก ๕ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง

สรรพคุณ แก้ไอ ขับเสมหะ ละลายน้ำมะนาวแทรกเกลือ ใช้จิบหรือกวาดคอ

ขนาดการใช้ ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ช้อนชา

เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ครึ่ง ช้อนชา

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๑๕ กรัม

(๒๒) ยาประสะมะแว้ง

วัตถุดิบประกอบ สารส้ม หนัก ๑ ส่วน ขมิ้นอ้อย หนัก ๓ ส่วน ใบสวาด ใบตานหม่อน ใบกะเพรา หนักสิ่งละ ๔ ส่วน ลูกมะแว้งต้น ลูกมะแว้งเครือ หนักสิ่งละ ๘ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ผสมน้ำสุกแทรกพิมเสนพอควร ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม

สรรพคุณ แก้ไอ แก้เสมหะ ละลายน้ำมะนาวแทรกเกลือรับประทานหรือใช้อม

ขนาดการใช้ เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ เม็ด

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๕ - ๗ เม็ด

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ เม็ด

(๒๓) ยาประสะไพล

วัตถุดิบประกอบ ผิวมะกรูด ว่านน้ำ กระเทียม หัวหอม พริกไทย ดีปลี ขิง ขมิ้นอ้อย เทียนดำ เกลือสินเธาว์ หนักสิ่งละ ๘ ส่วน การบูร หนัก ๑ ส่วน ไพล หนัก ๘๑ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๒๕ กรัม

สรรพคุณ แก้จุกเสียด แก้ระดูไม่ปกติ ขับน้ำคาวปลา

ขนาดรับประทาน รับประทาน วันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร

ชนิดผง ครั้งละ ๑ ช้อนชา ละลายน้ำสุก หรือน้ำสุรา

ชนิดเม็ด ครั้งละ ๒ - ๔ เม็ด

ชนิดแคปซูล ครั้งละ ๒ - ๔ แคปซูล

ขนาดบรรจุ ชนิดผงไม่เกิน ๓๐ กรัม

ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๑๒๐ เม็ด

ชนิดแคปซูล ไม่เกิน ๑๒๐ แคปซูล

(๒๔) ยาประสะเปราะใหญ่

วัตถุดิบประกอบ โกฐสอ โกฐเขมา โกฐหัวบัว โกฐเชียง โกฐจุฬาลัมพา เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนตาตึกแตน ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ลูกกระวาน กานพลู จันทน์ขาว จันทน์แดง ดอกบุนนาค ดอกสารภี ดอกพิกุล เกสรบัวหลวง หนักสิ่งละ ๑ ส่วน เปราะหอม หนัก ๒๐ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง

สรรพคุณ ถอนพิษไข้ตานทรายสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า ๕ ปี ละลายน้ำดอกไม้เทศ หรือน้ำสุก รับประทาน หรือผสมน้ำสุราสุมกระหม่อม

ขนาดการใช้ รับประทานทุก ๓ ชั่วโมง ครั้งละ ครึ่ง - ๑ ช้อนชา

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๑๕ กรัม

ข้อ ๕ ตำรับยาสามัญประจำบ้านตามข้อ ๒ มีสรรพคุณได้เพียงกลุ่มเดียว ยกเว้น ยากลุ่มที่ ๔ ยาแก้ไอ อาจรวมกับยากลุ่มที่ ๕ ยาแก้ร้อนใน โดยมีสูตรส่วนประกอบเป็นไปตามข้อ ๓

ข้อ ๖ ฉลากยาสามัญประจำบ้านตามประกาศนี้ ต้องแสดงข้อความดังต่อไปนี้

๖.๑ ชื่อยาตามที่ระบุในประกาศ ในกรณีเป็นตำรับยาที่มีการกำหนดชื่อยาไว้ในประกาศฉบับนี้

กรณีมีชื่อทางการค้า ให้แสดงชื่อยาตามประกาศควบคู่กับชื่อทางการค้าโดยใช้ตัวอักษรที่มีขนาดเท่ากัน

๖.๒ คำว่า “ยาสามัญประจำบ้าน” ในกรอบสี่เหลี่ยม มีขนาดตัวอักษรที่สามารถอ่านได้ชัดเจน

๖.๓ คำว่า “ยาสี้นอายุ” และแสดงวันเดือนปีที่ยาสี้นอายุ

ให้ยาสามัญประจำบ้านตามประกาศฉบับนี้มีอายุการใช้ของยานับจากวันที่ผลิตได้ไม่เกิน ๒ ปี สำหรับยาน้ำ และไม่เกิน ๓ ปี สำหรับยารูปแบบอื่น

๖.๔ ข้อความอื่นตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๗ (๒) แห่งพระราชบัญญัติยา พ.ศ. ๒๕๑๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๒ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๗ ให้ยาสามัญประจำบ้านตามประกาศฉบับลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของประกาศฉบับนี้ยังคงเป็นยาสามัญประจำบ้านต่อไป

ข้อ ๘ ให้ยาสามัญประจำบ้านตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ที่ถูกยกเลิกตามข้อ ๑ ที่ผลิตขึ้นก่อนประกาศนี้มีผลบังคับและไม่ได้เป็นยาสามัญประจำบ้านตามประกาศนี้ เป็นยาสามัญประจำบ้านต่อไปอีกสามร้อยหกสิบห้าวันนับถัดจากวันประกาศนี้มีผลใช้บังคับ เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วให้ยานั้นเป็นยาแผนโบราณ

ข้อ ๙ ยาสามัญประจำบ้านที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ ที่ผลิตขึ้นก่อนประกาศนี้มีผลใช้บังคับ และต้องมีการแก้ไขรายละเอียดให้เป็นไปตามประกาศนี้ เป็นยาสามัญประจำบ้านต่อไปได้อีกสามร้อย หกสิบห้าวันนับถัดจากวันประกาศนี้มีผลใช้บังคับ โดยผู้รับอนุญาตจะต้องยื่นคำขอแก้ไขต่อพนักงาน เจ้าหน้าที่ หากไม่ดำเนินการภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้นายนั้นเป็นยาแผนโบราณ

ข้อ ๑๐ ยาสามัญประจำบ้าน ตามข้อ ๙ ที่ผู้รับอนุญาตได้ยื่นคำขอแก้ไขแล้ว เมื่อพนักงาน เจ้าหน้าที่พิจารณาแล้วไม่เป็นไปตามประกาศฉบับนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่จะมีคำสั่งไม่รับยานั้น เป็นยาสามัญ ประจำบ้าน ก่อนพ้นกำหนดเวลาตามข้อ ๙ ได้

ข้อ ๑๑ ประกาศฉบับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖

ประดิษฐ์ สิ้นธวรรณรงค์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข